ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 21. jūlijā [1]

Lieta C-156/15

SIA "Private Equity Insurance Group"
pret
AS "Swedbank"

(Augstākās tiesas (Latvija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesību aktu tuvināšana — Finanšu tirgu integrācija — Finanšu nodrošinājuma līgumi — Direktīva 2002/47/EK — Piemērošanas joma — Jēdzieni "finanšu nodrošinājuma līgums" un "attiecīgās finansiālās saistības" — 2. panta 1. punkta a) un f) apakšpunkts — Finanšu nodrošinājuma sniegšana — Jēdzieni finanšu nodrošinājuma "valdījums" vai "kontrole" — 2. panta 2. punkts — Atsevišķu maksātnespējas jomas tiesību normu nepiemērošana — 4. un 8. pants — Bankas norēķinu konta līgums, kurā ir iekļauta finanšu ķīlas klauzula par labu bankai

Ievads

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai pirmo reizi ļauj izteikties par finanšu nodrošinājuma līgumiem piemērojamo saskaņoto regulējumu, kas ir izveidots ar Direktīvu 2002/47/EK [2].

2. Finanšu nodrošinājuma sniegšana – skaidras naudas vai finanšu instrumentu veidā – veicina finanšu tirgu stabilitāti, ļaujot ierobežot ar darījumiem saistīto risku. Tādējādi Direktīva 2002/47 ir uzskatāma par būtisku šo tirgu integrācijas instrumentu, jo tā atvieglo finanšu nodrošinājuma līgumu slēgšanu, ierobežojot ar tiem saistītās formalitātes un aizsargājot šos līgumus pret atsevišķām dalībvalstu maksātnespējas jomas tiesību normām [3].

3. Šis strīds – kas tostarp ir saistīts ar tāda līgumiska noteikuma spēkā esamības apstrīdēšanu, kurā ir paredzēta norēķinu kontā esošu līdzekļu ieķīlāšana bankai, – Tiesai sniedz iespēju precizēt Direktīvas 2002/47 piemērošanas jomu un, vispārīgāk, izvērtēt ar šo direktīvu izveidoto līdzsvaru starp apsvērumiem, kas attiecas uz tirgus efektivitāti, un apsvērumiem, kas ir saistīti ar līguma pušu un trešo personu tiesisko drošību.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 6. jūnija direktīva par finanšu nodrošinājuma līgumiem (OV 2002, L 168, 43. lpp.).

3 — Skat. Direktīvas 2002/47 preambulas 7. un 9.–12. apsvērumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

4. Direktīvas 2002/47[4] 1. panta "Priekšmets un piemērojuma joma" 4. un 5. punktā ir noteikts:

"4.

a) Finanšu nodrošinājumu obligāti veido skaidra nauda vai finanšu instrumenti.[..]

5. Šo direktīvu piemēro, tiklīdz finanšu nodrošinājums ir paredzēts un to var apliecināt ar rakstisku dokumentu.

Izmantojot šo rakstisku dokumentu, kas apliecina to, ka finanšu instrumenti vai skaidra nauda paredzēta nodrošinājumam, ir jābūt identificējamam finanšu nodrošinājumam, uz kuru tas attiecas. Šim nolūkam pietiekami pierādīt, ka nodrošinājums tādu finanšu instrumentu veidā, kuri pārvedami ar ierakstu kontā, ir kreditēts attiecīgajā kontā vai veido tajā kredītu un ka nodrošinājums skaidras naudas veidā ir kreditēts paredzētajā kontā vai veido tajā kredītu.

[..]"

5. Šīs direktīvas 2. pantā "Definīcijas" ir noteikts:

"1. Šajā direktīvā:

a) "finanšu nodrošinājuma līgums" ir līgums par finanšu nodrošinājumu īpašumtiesību nodošanas veidā vai līgums par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, neatkarīgi no tā, vai uz to attiecas kāds vispārējs nolīgums (*master agreement*) vai vispārēji noteikumi vai nosacījumi;

[..]

c) "līgums par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā" ir kāds līgums, saskaņā ar kuru nodrošinājuma devējs nodod nodrošinājuma ņēmējam vai par labu tam nodrošinājumam paredzēto skaidro naudu vai finanšu instrumentus un saglabā visas īpašumtiesības uz šiem aktīviem, kad tiek nodibinātas attiecīgās galvojuma tiesības;

d) "skaidra nauda" ir naudas līdzekļi, kas jebkurā valūtā kreditēti kādā kontā, vai līdzvērtīgi prasījumi, kas dod tiesības uz naudas atmaksu, piemēram, noguldījumi naudas tirgū;

[..]

f) "attiecīgās finansiālās saistības" ir saistības, ko nodrošina ar finanšu nodrošinājuma līgumu un kas dod tiesības saņemt skaidras naudas izmaksu un/vai finanšu instrumentu saņemšanu.

[..]

4 — Pamatlietas faktiem ir piemērojamas Direktīvas 2002/47 normas, kas bija spēkā pirms grozījumiem, kuri ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 6. maija Direktīvu 2009/44/EK, ar ko Direktīvu 98/26/EK par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās un Direktīvu 2002/47/EK par finanšu nodrošinājuma līgumiem groza attiecībā uz saistītām sistēmām un kredītprasībām (OV 2009, L 146, 37. lpp.).

2. Šajā direktīvā norādes uz kādu "noteiktu" finanšu nodrošinājuma vai kāda finanšu nodrošinājuma "sniegšanu" nozīmē tā nodošanu, pārvedumu, turēšanu, reģistrēšanu vai citādas darbības, pateicoties kurām šis finanšu nodrošinājums nonāk nodrošinājuma ņēmēja vai tā pilnvarotās personas valdījumā vai kontrolē. Nodrošinājuma devēja tiesības uz finanšu nodrošinājuma aizstāšanu vai uz tā atlikuma saņemšanu atpakaļ neskar finanšu nodrošinājumu, kas sniegts par labu nodrošinājuma ņēmējam atbilstoši šīs direktīvas noteikumiem."

6. Direktīvas 2002/47 4. pantā "Finanšu nodrošinājuma līgumu izpilde" ir noteikts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka – īstenojoties nodrošinājuma izpildes notikumam – nodrošinājuma ņēmējs var realizēt jebkuru finanšu nodrošinājumu, kas sniegts saskaņā ar finanšu nodrošinājuma līgumu, atbilstoši vienam no turpmāk norādītajiem darbības aprakstiem un noteikumiem minētajā līgumā:

[..]

b) skaidru naudu – attiecīgo summu izmantojot ieskaitā vai attiecīgo saistību dzēšanai.

[..]

4. Uz darbībām finanšu nodrošinājuma īstenošanai, kas paredzētas 1. punktā, ievērojot noteikumus, par ko panākta vienošanās līgumā par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, neattiecas pienākums:

a) iepriekš paziņot par nodomu realizēt nodrošinājumu;

b) gādāt par to, lai īstenošanas noteikumus būtu apstiprinājusi tiesa, valsts amatpersona vai cita persona;

c) gādāt par to, lai īstenošana tiktu veikta publiskā izsolē vai kādā citā noteiktā veidā; vai

d) gādāt par to, lai būtu pagājis kāds papildu laikposms.

5. Dalībvalstis nodrošina, lai finanšu nodrošinājuma līgums varētu stāties spēkā saskaņā ar tā noteikumiem neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju vai nodrošinājuma ņēmēju ir sākts vai tiek turpināts likvidācijas process vai sanācijas pasākumi.

[..]"

7. Direktīvas 2002/47 8. pantā ir ierobežota atsevišķu dalībvalstu maksātnespējas jomas tiesību normu piemērošana [5].

Latvijas tiesības

8. Direktīva 2002/47 Latvijas tiesībās ir transponēta ar Finanšu nodrošinājuma likumu.

Pamatlieta

9. Starp SIA "Izdevniecība Stilus", kuras tiesību pārņēmēja ir SIA "Private Equity Insurance Group", un AS "Swedbank" 2007. gada 14. aprīlī tika noslēgts norēķinu konta tipveida līgums.

5 — Šo pantu – tāpat kā šīs pašas direktīvas 1. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 3. pantu – es necitēju pilnībā, jo šīm normām, lai arī iesniedzējtiesa tās ir minējusi, nav tiešas nozīmes attiecībā uz atbildi, kuru es ierosinu sniegt uz prejudiciālajiem jautājumiem.

10. Šā līguma 3.9. punkts ir izteikts šādi:

"Klienta naudas līdzekļi, kuri atrodas vai atradīsies Kontā, ir ieķīlāti Bankai kā finanšu ķīla un nodrošina visus Bankas prasījumus. Ja Klients nav nodrošinājis maksājumu veikšanai nepieciešamos līdzekļus Kontā, kā arī visos citos gadījumos, kad saskaņā ar Līgumu, citiem ar Banku noslēgtiem līgumiem, kā arī uz jebkura cita tiesiska pamata Bankai rodas prasījums pret klientu, Banka ir tiesīga apmierināt šādu prasījumu, realizējot finanšu ķīlu, t.i., Banka ir tiesīga bez iepriekšēja paziņojuma Klientam norakstīt (pārskaitīt) apmaksājamo summu no Konta. [..]"

11. "Izdevniecība Stilus" 2010. gada 25. oktobrī tika pasludināta par maksātnespējīgu. Pēc maksātnespējas pasludināšanas administrators noslēdza jaunu norēķinu konta līgumu ar identisku finanšu ķīlas klauzulu.

12. "Swedbank" 2011. gada 8. jūnijā no "Izdevniecības Stilus" norēķinu konta noņēma 192,30 latus (aptuveni EUR 274) kā komisijas maksas par konta apkalpošanu, kas aprēķinātas par laiku līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai.

13. Prasītāja pamatlietā, ko pārstāv maksātnespējas administrators, ir cēlusi tiesā prasību pret "Swedbank" par šīs summas piedziņu, motivējot to ar valsts tiesību principiem par kreditoru vienlīdzību maksātnespējas procesā un par aizliegumu atsevišķam kreditoram veikt individuālas darbības, kas nodara zaudējumus pārējiem kreditoriem.

14. Latvijas tiesas pirmajā instancē un apelācijas instancē prasību ir noraidījušas, atsaucoties uz valsts tiesību normām, ar kurām ir transponēts Direktīvas 2002/47 8. pants un ar kurām finanšu nodrošinājums ir izslēgts no maksātnespējas tiesību piemērošanas.

15. Augstākajai tiesai (Latvija), izskatot lietu kasācijas instancē, ir šaubas par šo valsts tiesību normu tvērumu un to atbilstību Latvijas konstitūcijā paredzētajam vienlīdzības principam. Iesniedzējtiesa uzskata, ka pirms iespējamas vēršanās Satversmes tiesā (Latvija) ir jākliedē šaubas par Direktīvas 2002/47 interpretāciju.

16. Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka valsts tiesību aktos par finanšu nodrošinājumu ir paredzēta finanšu nodrošinājuma ņēmēja absolūta prioritāte pār pārējiem kreditoriem, pat attiecībā uz privileģētiem prasījumiem, piemēram, valsts vai darbinieku prasījumiem. Tai ir šaubas par to, vai šāda prioritāte tiek attaisnota ar Direktīvas 2002/47 mērķiem.

17. Šajā ziņā iesniedzējtiesai ir šaubas, vai Direktīva 2002/47 ir piemērojama nodrošinājumam, kas ir sniegts attiecībā uz norēķinu kontu, kurš netiek izmantots saistībā ar vērtspapīru norēķinu sistēmām, uz ko attiecas Direktīva 98/26/EK [6]. Turklāt tā pauž šaubas par Direktīvas 2002/47 3. un 8. panta interpretāciju, vaicājot, vai finanšu nodrošinājuma prioritāte pār visiem citiem ķīlu veidiem, it īpaši pār reģistrā ierakstītām ķīlām, piemēram, hipotēku, ir saderīga ar šīs direktīvas mērķi.

6 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 19. maija direktīva par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās (OV 1998, L 166, 45. lpp.).

Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

18. Šādos apstākļos Augstākā tiesa ir nolēmusi apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2002/47 4. panta noteikumi par finanšu nodrošinājuma izlietošanu, aplūkojot tos minētās direktīvas preambulas 1. un 4. apsvēruma kontekstā, ir iztulkojami tādējādi, ka tie attiecināmi tikai uz kontiem, kas izmantojami norēķiniem vērtspapīru norēķinu sistēmās, vai arī uz jebkuru bankā atvērtu kontu, ieskaitot norēķinu kontu, kurš netiek izmantots norēķiniem vērtspapīru darījumos?

2) Vai Direktīvas 2002/47 8. panta un 3. panta noteikumi, aplūkojot tos preambulas 3. un 5. apsvēruma kontekstā, ir iztulkojami tādējādi, ka direktīvas mērķis ir nodrošināt kredītiestādēm īpaši labvēlīgu prioritāro režīmu to klientu maksātnespējas gadījumos, it īpaši pret tādiem citiem šā klienta kreditoriem kā darbinieki darba samaksas prasījumos, valsts nodokļu maksājumu prasījumos un nodrošinātie kreditori, kuru prasījumi nodrošināti ar ķīlu, kurai ir publiska ticamība?

3) Vai Direktīvas 2002/47 1. panta [2. punkta e) apakšpunkts] ir uzskatāms par minimālās vai pilnīgās harmonizācijas noteikumu; respektīvi, vai tas iztulkojams tādējādi, ka tas pieļauj dalībvalstij šā noteikuma attiecināšanu uz subjektiem, kuri tiešā tekstā ir izslēgti no direktīvas piemērošanas jomas?

4) Vai Direktīvas 2002/47 1. panta [2. punkta e) apakšpunkts] ir tieši piemērojama norma?

5) Gadījumā, ja Direktīvas 2002/47 mērķis un tvērums izrādās šaurāki par nacionālā likuma, kura pieņemšanas nepieciešamība formāli pamatota ar direktīvas ieviešanas pienākumu, faktisko mērķi un tvērumu, vai ir iespējams izmantot minētās direktīvas iztulkošanu, lai atzītu par spēkā neesošu tādu uz nacionālā likuma balstītu finanšu ķīlas klauzulu kā pamatlietā?"

19. 2015. gada 11. marta lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika saņemts 2015. gada 1. aprīlī. Rakstveida apsvērumus iesniedza atbildētāja pamatlietā, Latvijas, Spānijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija.

20. Šīs ieinteresētās personas, tāpat kā prasītāja pamatlietā, arī piedalījās tiesas sēdē, kas notika 2016. gada 11. maijā.

Vērtējums

Par pirmo jautājumu

Ievada apsvērumi

21. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2002/47 attiecas uz nodrošinājumu, kas ir sniegts kā norēķinu kontā iemaksāta skaidra nauda un kas sedz visus bankas prasījumus pret konta turētāju, ja šis konts nav paredzēts izmantošanai saistībā ar maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām, uz ko attiecas Direktīva 98/26.

22. Lai arī iesniedzējtiesa atsaucas uz Direktīvas 2002/47 4. pantu, no uzdotā jautājuma satura izriet, ka tā vēlas vispārīgā veidā noskaidrot, vai šāds nodrošinājums ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

23. Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāinterpretē Direktīvas 2002/47 1. un 2. pants, kuros ir noteikta šīs direktīvas piemērošanas joma un definēti attiecīgie jēdzieni.

24. Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāizvērtē, vai Direktīvas 2002/47 1. panta 4. punkta a) apakšpunkts un 2. panta 1. punkta d) un f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz tādu nodrošinājumu kā pamatlietā aplūkotais, ja tam nav saiknes ar maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām, uz ko attiecas Direktīva 98/26.

25. Otrkārt, ir jāprecizē Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punktā minētie nosacījumi, kas attiecas uz finanšu nodrošinājuma sniegšanu, lai ļautu iesniedzējtiesai noteikt, vai konkrētajā gadījumā aplūkotais nodrošinājums ir ticis sniegts atbilstoši šiem nosacījumiem un tādējādi uz to var tikt attiecināts ar šo direktīvu izveidotais regulējums.

26. Šajā ziņā es atzīmēju, ka, lai arī atsauce uz minētajām Direktīvas 2002/47 normām valsts tiesas uzdoto jautājumu formulējumā nav iekļauta, Tiesa ir skaidri noteikusi, ka tai ir tiesības paplašināt prejudiciālo jautājumu tvērumu, lai iesniedzējtiesai sniegtu noderīgu atbildi, ar nosacījumu, ka tiek saglabāta uzdotā jautājuma būtība [7].

27. Šis nosacījums, manuprāt, šajā gadījumā ir izpildīts, jo Direktīvas 2002/47 1. un 2. panta attiecīgo normu interpretācija ir nepieciešama, lai ļautu iesniedzējtiesai noteikt, vai uz strīdīgo klauzulu attiecas ar šo direktīvu izveidotais regulējums. Turklāt Tiesa par minēto tiesību normu interpretāciju ir uzdevusi rakstveida jautājumu pamatlietas pusēm un citām ieinteresētajām personām, kuras tādējādi ir varējušas lietderīgi paust savu viedokli tiesas sēdē.

Par Direktīvas 2002/47 1. panta 4. punkta a) apakšpunkta un 2. panta 1. punkta d) un f) apakšpunkta interpretāciju

28. Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas jautājumiem, ir jāizvērtē ar Direktīvu 2002/47 izveidotā regulējuma tvērums attiecībā uz diviem aspektiem, proti, nodrošinājuma priekšmetu un attiecīgajām saistībām.

29. Pirmkārt, runājot par nodrošinājuma priekšmetu, atbilstoši Direktīvas 2002/47 1. panta 4. punkta a) apakšpunktam šajā direktīvā minētais nodrošinājums ir jāsniedz finanšu instrumentu vai skaidras naudas veidā. Jēdziens "skaidra nauda" Direktīvas 2002/47 2. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir definēts kā naudas līdzekļi, kas kreditēti kādā kontā, vai līdzvērtīgi prasījumi, kas dod tiesības uz naudas atmaksu [8]. Šī definīcija ir formulēta plaši, un tā attiecas uz norēķinu kontā iemaksātu skaidru naudu. Turklāt nevienā citā Direktīvas 2002/47 normā tās piemērošana nav ierobežota, to attiecinot tikai uz nodrošinājumu, kas ir sniegts maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu ietvaros, uz ko attiecas Direktīva 98/26.

30. Proti, lai gan no Direktīvas 2002/47 preambulas 1. un 4. apsvēruma izriet, ka šī direktīva ir pieņemta juridiskajā kontekstā, ko it īpaši veido Direktīva 98/26, un ka pieredze ir rādījusi, ka būtu lietderīgi uz nodrošinājumu, kas sniegts Direktīvā [98/26] minēto sistēmu ietvaros, attiecināt kopīgus noteikumus, šis apsvērums pats par sevi nevar likt izdarīt secinājumu, ka Direktīvas 2002/47 piemērošanas joma aprobežojas ar minēto sistēmu ietvaros sniegto nodrošinājumu. Šāds secinājums neizriet ne no vienas Direktīvas 2002/47 normas. Turklāt saskaņā ar iepriekš minēto preambulas 4. apsvērumu Direktīvā 2002/47 paredzētais regulējums papildina spēkā esošos leģislatīvos instrumentus, risinot citus jautājumus un ejot tālāk nekā tie.

31. Šo interpretāciju apstiprina sagatavošanas darbi, no kuriem izriet, ka priekšlikums, kā rezultātā tika pieņemta Direktīva 2002/47, bija balstīts uz apsvērumu, saskaņā ar kuru, lai gan Direktīva 98/26 reglamentē nodrošinājumu, kas ir sniegts finanšu darījumu ietvaros, bija nepieciešami citi pasākumi finanšu nodrošinājuma efektīvas izmantošanas veicināšanai, kuri pārsniedz ar Direktīvu 98/26

7 — Skat. it īpaši spriedumu, 1997. gada 20. marts, *Phytheron International* (C-352/95, EU:C:1997:170, 14. punkts).

8 — Tādējādi tas izslēdz banknotes. Skat. arī Direktīvas 2002/47 preambulas 18. apsvērumu.

sasniegto [9]. Tāpat no novērtējuma ziņojuma, ko Komisija ir sagatavojusi Direktīvas 2002/47 transponēšanas kontekstā, izriet, ka, lai gan Direktīvā 98/26 jau bija paredzēts noteiktā mērā aizsargāt finanšu nodrošinājumu, kas ir sniegts saistībā ar dalību šajā direktīvā minētā sistēmā, Direktīvas 2002/47 pieņemšanas pamatā bija nepieciešamība īstenot vispārējāku pieeju ar mērķi garantēt finanšu nodrošinājuma efektivitāti, it īpaši pārrobežu darījumos [10].

32. Otrkārt, runājot par jēdzienu "attiecīgās finansiālās saistības", no Direktīvas 2002/47 2. panta 1. punkta f) apakšpunktā ietvertās definīcijas izriet, ka šīs finansiālās saistības ir saistības, kuras dod tiesības saņemt skaidras naudas izmaksu un/vai finanšu instrumentu saņemšanu, un ka tās pilnīgi vai daļēji var būt pašreizējas vai nākotnes saistības, trešo personu saistības vai kādas noteiktas kategorijas vai veida neregulāras saistības.

33. Šī definīcija ietver pamatlietā aplūkoto situāciju, kurā nodrošinājums attiecas uz visiem nodrošinājuma ņēmēja prasījumiem pret nodrošinājuma devēju. Proti, no Direktīvas 2002/47 sagatavošanas darbiem izriet, ka jēdzienam "attiecīgās finansiālās saistības" ir jāietver *all monies* veida klauzulu izmantošana, ar ko nodrošinājums tiek attiecināts uz visām nodrošinājuma devēja pašreizējām vai nākotnes saistībām pret nodrošinājuma ņēmēju [11]. Apvienotās Karalistes valdība turklāt tiesas sēdē norādīja, ka šādas klauzulas tiek plaši izmantotas praksē.

34. Es atzīmēju, ka no novērtējuma ziņojuma par Direktīvu 2002/47 izriet, ka dažas dalībvalstis ir ierobežojušas nodrošinājuma piemērošanas jomu attiecībā uz noteiktām finansiālām saistībām tajā gadījumā, kad nodrošinājuma devējs nav Direktīvas 2002/47 1. panta 2. punkta a) un d) apakšpunktā minēta persona [12]. Šajā ziņā šīs direktīvas 1. panta 3. punktā dalībvalstīm ir sniegta iespēja, transponējot minēto direktīvu, noteikt, ka saskaņotais regulējums ir piemērojams tikai valsts struktūrām un finanšu iestādēm, kas ir minētas Direktīvas 2002/47 1. panta 2. punkta a) un d) apakšpunktā. Tomēr faktam, ka dalībvalstis ir izmantojušas šo iespēju, nav nozīmes, lai noteiktu šīs direktīvas piemērošanas jomu šajā gadījumā, jo Latvijas Republika, to transponējot, uz Direktīvas 2002/47 1. panta 3. punktu nav atsaukusies.

35. Visu šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka Direktīva 2002/47 nav jāinterpretē tādējādi, ka tā attiecas tikai uz nodrošinājumu, kas ir sniegts maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu ietvaros. Turklāt, kā izriet no Direktīvas 2002/47 2. panta 1. punkta f) apakšpunkta, attiecīgās saistības neaprobežojas tikai ar tām, kuras ir saistītas ar maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām, bet var ietvert jebkuru saistību, kas dod tiesības saņemt skaidras naudas izmaksu. Maksa par norēķinu konta apkalpošanu skaidri ietilpst šajā saistību kategorijā.

36. Visbeidzot, visi lietas dalībnieki, kas šajā lietā ir iesnieguši apsvērumus, ir vienisprātis par šādu plašu Direktīvas 2002/47 materiālās piemērošanas jomu. Komisija tiesas sēdē it īpaši ir norādījusi, ka interpretācija, saskaņā ar kuru tiek ietverta jebkura saistība, kas dod tiesības saņemt skaidras naudas izmaksu, ir nepieciešama, lai nodrošinātu šīs direktīvas lietderīgo iedarbību, ņemot vērā to saistību lielo dažādību, kas ir būtiskas finanšu tirgu darbībai.

9 — Skat. Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par finanšu nodrošinājuma līgumiem (COM(2001) 168, 2001. gada 27. marts, 1. lpp.). Saistībā ar Direktīvas 2002/47 transponēšanu Polijas tiesībās skat. arī Pisuliński, J., "Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego", Przegląd Prawa Handlowego 6/2005, 27. lpp.

10 — Skat. Novērtējuma ziņojumu attiecībā uz direktīvu par finanšu nodrošinājuma līgumiem (2002/47/EK) (COM(2006) 833, galīgā redakcija, 2006. gada 20. decembris, 3. lpp.). Jāatzīmē, ka Direktīvas 2002/47 piemērošanas joma neaprobežojas tikai ar pārrobežu darījumiem.

11 — COM(2001) 168, 2001. gada 27. marts, paskaidrojuma raksts attiecībā uz 2. pantu. Pirmā tiesību akta priekšlikuma kontekstā Komisija izvērtēja, kāda veida riska darījumiem (*exposure*) ir jātiek aptvertiem, un secināja, ka būtu vienlaikus gan sarežģīti, gan nelietderīgi mēģināt šajā ziņā veikt nošķirumu starp dažādiem darījumiem. Skat. Eiropas Komisijas dokumentu "Working Document on Collateral: First preliminary draft proposal for a Directive", 2000. gada 15. jūnijs, 6. lpp., kā arī Yeowart, G., "Purpose of the Financial Collateral Directive" iekļauts: Yeowart, G., un Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016., 19. lpp.

12 — Kā izriet no šā Komisijas sagatavotā novērtējuma ziņojuma, Vācijas likumdevējs tostarp gadījumā, kad nodrošinājuma devējs nav finanšu iestāde, regulējumu ir attiecinājis tikai uz nodrošinājumu, kura mērķis ir aizsargāt atsevišķas precīzi definētas finansiālās saistības, izslēdzot it īpaši uzņēmumiem skaidra naudā piešķirtus ilgtermiņa aizdevumus (skat. COM(2006) 833, galīgā redakcija, 2006. gada 20. decembris, 9. lpp.).

37. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka Direktīvas 2002/47 1. panta 4. punkta a) apakšpunkts un 2. panta 1. punkta d) un f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz tādu nodrošinājumu kā pamatlietā aplūkotais, kas ir sniegts kā bankas kontā iemaksāta skaidra nauda un kas attiecas uz visiem bankas prasījumiem pret konta turētāju. Jautājumam, vai šis konts tiek izmantots maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās, uz kurām attiecas Direktīva 98/26, nav nozīmes.

Par Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkta interpretāciju

38. Saskaņā ar Direktīvas 2002/47 1. panta 5. punktu šo direktīvu piemēro, tiklīdz finanšu nodrošinājums ir sniegts un to var apliecināt rakstveidā.

39. Šī tiesību norma ir lasāma Direktīvas 2002/47 preambulas 10. apsvēruma gaismā, saskaņā ar kuru šajā direktīvā, lai arī tajā attiecībā uz finanšu nodrošinājuma līguma noslēgšanu ir liegts attiecināt noteiktas valsts tiesībās paredzētas formālās prasības [13], ir jāpanāk kompromiss starp tirgus efektivitāti un līguma pušu un trešo personu tiesisko drošību. Saskaņā ar šo pašu preambulas apsvērumu Direktīvā 2002/47 šis līdzsvars ir nodrošināts tādējādi, ka tās piemērošanas joma attiecas tikai uz finanšu nodrošinājuma līgumiem, kuros ir paredzēts "jebkāda veida atsavinājum[s]", citiem vārdiem sakot, finanšu nodrošinājuma sniegšana, un attiecībā uz kuriem finanšu nodrošinājuma sniegšanu var apliecināt rakstveidā.

40. Nodrošinājuma sniegšanas prasība tādējādi atsver faktu, ka tirgus efektivitātes interesēs notiek atkāpšanās no valsts tiesībās paredzētajām formālajām prasībām [14].

41. Atbilstoši Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punktam nodrošinājuma "sniegšanas" jēdziens nozīmē tā nodošanu, pārvedumu, turēšanu, reģistrēšanu vai citādas darbības, kuru rezultātā šis finanšu nodrošinājums nonāk nodrošinājuma ņēmēja vai tā pilnvarotas personas valdījumā vai kontrolē.

42. Šis nonākšanas "valdījumā vai kontrolē" nosacījums ir būtisks elements, kas ļauj noteikt, vai attiecīgais nodrošinājuma līgums ietilpst Direktīvas 2002/47 piemērošanas jomā. Nodrošinājuma līgums var tikt kvalificēts kā "finanšu nodrošinājuma līgums" Direktīvas 2002/47 izpratnē tikai tad, ja nodrošinājums ir sniegts tādējādi, ka tas nonāk nodrošinājuma ņēmēja valdījumā vai kontrolē.

43. Taču – izņemot līgumus par finanšu nodrošinājumu īpašumtiesību nodošanas veidā, kuri nozīmē, ka, ievērojot līgumus par aktīvu pārdošanu ar atpirkšanu, īpašumtiesības uz finanšu instrumentiem vai skaidru naudu, kas sniegti kā nodrošinājums, pilnā mērā pāriet uz tā ņēmēju, lai garantētu attiecīgo finansiālo saistību izpildi [15] – jēdzienu "nonākšana valdījumā" vai "kontrolē" interpretācija skaidras naudas vai finanšu instrumentu kontekstā ir problemātiska. Daži autori uzskata, ka tas, iespējams, ir vispretrunīgākais ar Direktīvu 2002/47 izveidotā finanšu nodrošinājuma regulējuma aspekts [16].

44. No Apvienotās Karalistes valdības un Komisijas iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka attiecīgo prasību piemērošana ir radījusi grūtības praksē, kas ir atspoguļotas it īpaši divos Apvienotās Karalistes tiesu spriedumos, kuros tostarp ir interpretēts jēdziens "kontrole" Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkta izpratnē.

13 — Skat. Direktīvas 2002/47 3. pantu.

14 — Skat. Parsons, R., "'Possession' or 'Control' test to be satisfied when creating a security financial collateral arrangement", iekļauts Yeowart, G. un Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016., 168. lpp.

15 — Skat. Direktīvas 2002/47 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

16 — Skat. Parsons, R., minēts iepriekš, 167. lpp.

45. Lietā *Gray* [17], kas attiecas uz nodrošinājumu, kurš ir sniegts kā bankas kontā iemaksāta skaidra nauda, strīds bija vērsts uz jautājumu, vai kontroles prasība ir izpildīta, ja konts, kaut arī to apkalpo nodrošinājuma ņēmējs, nav bloķēts. Apvienotās Karalistes tiesa nosprieda, ka nodrošinājuma sniegšana nozīmē, ka nodrošinājuma ņēmējam ir jāspēj liegt nodrošinājuma devējam ar to rīkoties. Turklāt nodrošinājuma ņēmējam ir jābūt "tiesiskai" kontrolei pār nodrošinājuma priekšmetu, savukārt vienkārša administratīva vai praktiska kontrole nav pietiekama. Konkrētajā gadījumā šie nosacījumi nebija izpildīti, jo nodrošinājuma devējs varēja bez ierobežojumiem prasīt kontā esošo līdzekļu izmaksāšanu.

46. Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkta interpretācijas problēma no jauna radās lietā *Lehman Brothers International (Europe)* [18]. Apvienotās Karalistes tiesa norādīja, ka par spriedumu *Gray* bija pausti komentāri, kuros tika kritizēta "tiesiskas" kontroles prasības striktā piemērošana, kā rezultātā no Direktīvas 2002/47 regulējuma varētu tikt izslēgti noteikti līgumi, kas tiek izmantoti praksē un kas ir tikuši sagatavoti ar nodomu, ka uz tiem attiecas šis regulējums. Lai arī šajā spriedumā tika norādīts uz šo kritiku, tajā būtībā tika apstiprināta lietā *Gray* izmantotā pieeja attiecībā uz "tiesiskas kontroles" kritēriju un konstatēts, ka vienkārša administratīva kontrole pār nodrošinājuma priekšmetu būtu nepietiekama, lai izpildītu Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punktā minēto kritēriju, it īpaši, ja nodrošinājuma devējam ir tiesības bez ierobežojumiem rīkoties ar attiecīgajiem līdzekļiem.

47. Attiecībā uz pamatlietu Komisija norāda, ka finanšu nodrošinājuma sniegšana nozīmē, ka nodrošinājuma ņēmējs pār nodrošinājuma priekšmetu īsteno "tiesisku kontroli", kas tiek saprasta kā spēja liegt nodrošinājuma devējam ar to rīkoties. Nodrošinājuma devēja tiesības brīvi izņemt skaidru naudu no konta, kas ir nodrošinājuma priekšmets, būtu pretrunā šai prasībai. Tiesas sēdē Komisija precizēja, ka tā būtībā atbalsta to pašu nostāju, ko paudušas Apvienotās Karalistes tiesas iepriekš minētajās lietās.

48. Es uzskatu, ka apsvērumi, kas Apvienotās Karalistes tiesām ir likuši noraidīt tēzi, ka vienkārša administratīva kontrole pār nodrošinājuma priekšmetu esot pietiekama, tāpat ir attiecināmi arī uz Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkta interpretāciju šajā lietā.

49. Proti, kā to pareizi norāda Apvienotās Karalistes valdība un Komisija, prasībai par nodrošinājuma nonākšanu nodrošinājuma ņēmēja "valdījumā vai kontrolē", kas minēta Direktīvas 2002/47 [19] 2. panta 2. punktā, tiktu laupīta jebkāda lietderīgā iedarbība, ja tā tiktu interpretēta tādējādi, ka tā attiecas uz situāciju, kurā nodrošinājuma devējs var turpināt brīvi ar to rīkoties.

50. Jānorāda, ka Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkta otrajā teikumā ir atļauti nodrošinājuma mehānismi, kas ļauj nodrošinājuma devējam to aizstāt vai izņemt pārsniegumu. No tā var secināt, *a contrario*, ka plašākas nodrošinājuma devējam piešķirtas tiesības nozīmētu, ka nodrošinājuma sniegšanas prasība nav izpildīta.

51. Tādējādi, manuprāt, ja nodrošinājums ir sniegts kā kontā iemaksāta skaidra nauda, nonākšana nodrošinājuma ņēmēja valdījumā vai kontrolē obligāti nozīmē, ka viņam ir ne tikai praktiska kontrole pār kontu, kas ir nodrošinājuma priekšmets, bet ka viņam ir arī tiesības liegt nodrošinājuma ņēmējam izņemt skaidru naudu, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu attiecīgās saistības.

17 — *Gray and others v G-T-P Group Limited: Re F2G Realisations Limited (in liquidation)* [2010] EWHC 1772 (Ch), 60.–62. punkts.

18 — *Lehman Brothers International (Europe) (In Administration)* [2012] EWHC 2997 (Ch), 119.–126. un 131.–137. punkts.

19 — Es atzīmēju, ka, lai gan šis jautājums nav būtisks šīs lietas kontekstā, Apvienotās Karalistes valdība un Komisija ir paudušas atšķirīgu nostāju par saikni starp abiem šiem jēdzieniem. Komisijas ieskatā, "valdījums vai kontrole" ir viens nosacījums, savukārt saskaņā ar judikatūru, uz kuru atsaucas Apvienotās Karalistes valdība, kā arī saskaņā ar Anglijas tiesību doktrīnu runa ir par diviem alternatīviem kritērijiem. Skat. arī Parsons, R., minēts iepriekš, 185. lpp.

52. Tāpēc šajā gadījumā iesniedzējtiesai būtu jāpārbauda, vai starp pamatlietas pusēm noslēgtajā līgumā par norēķinu kontu ir iekļauts noteikums, kurā "Swedbank" ir paredzētas šādas tiesības ierobežot attiecīgajā kontā ieskaitīto līdzekļu izņemšanu. Neskarot šo pārbaudi, kas ietilpst iesniedzējtiesas autonomajos uzdevumos, es norādu, ka tiesas sēdē pamatlietas puses bija vienisprātis, ka strīdīgajā līgumā nav ietverts neviens noteikums, kurā bankai tiktu ļauts ierobežot līdzekļu izņemšanu vai kurā būtu noteikts, ka zināmai summai ir jāpaliek bloķētai kontā. Ja šis faktiskais apstāklis tiktu konstatēts, tas liktu izdarīt secinājumu, ka strīdīgo nodrošinājumu nevar uzskatīt par tādu, kas ir sniegts atbilstoši Direktīvā 2002/47 paredzētajām prasībām, un tādējādi – ka uz to neattiecas šīs normas.

53. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka finanšu nodrošinājuma sniegšana bankas kontā iemaksātas skaidras naudas veidā nozīmē, ka pastāv līgumisks noteikums, kurā nodrošinājuma ņēmējam ir paredzētas tiesības ierobežot kontā iemaksāto līdzekļu izmantošanu, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu attiecīgās saistības.

Par otro jautājumu

54. Iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2002/47, it īpaši tās 3. un 8. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā nodrošinājuma ņēmējam ir garantētas tiesības realizēt jebkādu finanšu nodrošinājumu neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju ir sākts vai tiek turpināts likvidācijas process vai sanācijas pasākumi. Tā uzsver, ka šāda finanšu nodrošinājuma ņēmējam piešķirtā prioritāte varētu būt pretrunā kreditoru vienlīdzības principam maksātnespējas procesā (*paritas creditorum*).

55. Jāatzīmē, ka, lai gan iesniedzējtiesa atsaucas uz Direktīvas 2002/47 3. un 8. pantu, uzdotais jautājums drīzāk attiecas uz šīs direktīvas 4. pantu, kas it īpaši skar finanšu nodrošinājuma izpildes nosacījumus. Iesniedzējtiesai ir šaubas par iespēju noteikt eventuālus ierobežojumus nodrošinājuma ņēmēja tiesībām saņemt viņa prasījumu apmierinājumu nodrošinājuma devēja maksātnespējas gadījumā. Šīs tiesas ieskatā, ja nepastāv šādi netieši noteikti ierobežojumi, ar Direktīvu 2002/47 izveidotā sistēma varētu šķist apšaubāma no minētā kreditoru vienlīdzības principa perspektīvas.

56. Jāatzīmē, ka no Direktīvas 2002/47 4. panta, to aplūkojot šīs direktīvas preambulas 3., 5. un 10. apsvēruma gaismā, izriet, ka ar šo direktīvu izveidotā regulējuma viens no mērķiem ir aizsargāt finanšu nodrošinājumu pret noteiktu maksātnespējas jomas valsts tiesību normu piemērošanu [20]. Šajā ziņā Direktīvas 2002/47 4. panta 1. punktā ir paredzētas nodrošinājuma ņēmēja tiesības realizēt jebkuru finanšu nodrošinājumu, kas ir sniegts, pamatojoties uz līgumu par finanšu nodrošinājumu ķīlas veidā. Šā paša panta 4. un 5. punktā šīs tiesības ir aizsargātas no maksātnespējas jomas valsts tiesību normu sekām. Pirmkārt, šis 4. punkts ļauj nodrošinājuma devēja saistību neizpildes gadījumā ātri realizēt nodrošinājumu, padarot minētā punkta a)–d) apakšpunktā minētos pienākumus par nepiemērojamiem. Otrkārt, minētajā 5. punktā dalībvalstīm ir likts garantēt, ka finanšu nodrošinājuma līgums var stāties spēkā neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju vai nodrošinājuma ņēmēju ir sākts vai tiek turpināts likvidācijas process vai sanācijas pasākumi.

57. Šīs tiesību normas, manuprāt, nav iespējams interpretēt tādējādi, ka nodrošinājuma ņēmējs nodrošinājuma devēja maksātnespējas gadījumā nevarētu realizēt nodrošinājumu, lai nepārkāptu pārējo kreditoru tiesības. Gluži pretēji, to mērķis ir izslēgt valsts maksātnespējas jomas tiesībās paredzēto ierobežojumu piemērošanu finanšu nodrošinājumam.

58. Manuprāt, šo apsvērumu neliek apšaubīt arguments, kuru ir izvirzījusi prasītāja pamatlietā un Latvijas valdība, norādot uz privileģētu kreditoru, piemēram, valsts, darbinieku vai reģistrētas ķīlas ņēmēju, situāciju.

20 — Skat. arī COM(2001) 168, 2001. gada 27. marts, paskaidrojuma raksts attiecībā uz 5. pantu.

59. Proti, kā norāda Komisija, no sistēmas, kas ir izveidota ar Direktīvu 2002/47, perspektīvas jautājums par kreditora rangu maksātspējas procesā nerodas, jo šīs direktīvas mērķis ir vienkārši garantēt nodrošinājuma realizācijas tiesības visos gadījumos, kuru rezultātā tas ir izpildāms. Šo risinājumu attaisno nepieciešamība stiprināt finanšu nodrošinājuma līgumu tiesisko drošību un nodrošināt to efektivitāti [21].

60. Vienlaikus Direktīvā 2002/47 ir iekļautas tiesību normas, kas ļauj nodrošināt līdzsvaru starp apsvērumiem, kuri ir saistīti ar tirgus efektivitāti, un apsvērumiem, kuri ir saistīti ar tiesisko drošību.

61. Pirmkārt, runājot par *ratione personae* piemērošanas jomu, Direktīvas 2002/47 1. panta 3. punktā dalībvalstīm ir sniegta iespēja izslēgt līgumus, kuros viena no pusēm nav iestāde, valsts struktūra, uzraudzīta finanšu iestāde vai arī centrālais darījumu starpnieks, norēķinu iestāde vai ieskaita iestāde Direktīvas 98/26 izpratnē [22].

62. Otrkārt, Direktīvā 2002/47 paredzētais regulējums ir piemērojams tikai nodrošinājumam, kas ir "sniegts" tās 2. panta 2. punkta izpratnē – tas nozīmē jebkāda veida "atsavinājumu" attiecībā uz nodrošinājuma devēju. Tādējādi Direktīvā 2002/47 paredzētais regulējums ir piemērojams tikai, ja nodrošinājums nonāk nodrošinājuma ņēmēja "valdījumā vai kontrolē" šīs direktīvas izpratnē [23].

63. Treškārt, Direktīvas 2002/47 8. pantā ir paredzēti atsevišķi ierobežojumi valsts maksātnespējas jomas tiesību normu piemērošanai attiecībā uz nodrošinājumu, kas ir sniegts pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas, taču ko skar "nulles stundas" noteikuma piemērošana, ar kuru šādam procesam tiek piešķirts atpakaļejošs spēks (1. un 3. punkts), kā arī izņēmuma gadījumā attiecībā uz nodrošinājumu, kas ir sniegts pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas, ja nodrošinājuma ņēmējs pierāda savu labticību (2. punkts) [24].

64. Tādējādi, ievērojot minētajā 8. pantā norādītos gadījumus, Direktīvā 2002/47 paredzētais regulējums neattiecas uz nodrošinājumu, kas ir sniegts pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas.

65. Manā izpratnē šis apsvērums sniedz atbildi uz iesniedzējtiesas un Latvijas valdības paustajām bažām saistībā ar to, ka īpašā attieksme pret finanšu nodrošinājumu varētu apdraudēt hipotekāro kreditoru aizsardzību. Iesniedzējtiesa norāda, ka gadījumā, ja līdzekļi, kas ir iegūti no maksātnespējīgajam subjektam piederošas mantas pārdošanas, tiktu ieskaitīti bankas kontā, uz kuru attiecas finanšu nodrošinājums, šā nodrošinājuma ņēmējs varētu tos izmantot savu prasījumu apmierināšanai. Manā ieskatā, šīs bažas nav pamatotas, jo uz nodrošinājumu, kas ir sniegts pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas, ar Direktīvu 2002/47 izveidotais regulējums neattiecas.

66. Runājot par pamatlietu, kā to ir norādījusi arī Apvienotās Karalistes valdība, kas šo aspektu uzsvēra tiesas sēdē, Direktīva 2002/47 nav piemērojama gadījumā, ja skaidrā nauda, kas veido nodrošinājumu, būtu nonākusi attiecīgajā bankas kontā pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas.

67. Taču, lai gan šis aspekts no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu skaidri neizriet, pamatlietas puses tomēr tiesas sēdē ir vienprātīgi norādījušas, ka līdzekļi, kurus "Swedbank" ir noņēmusi no "Izdevniecības Stilus" konta, šajā kontā ir tikuši ieskaitīti tikai pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas. Ja iesniedzējtiesa konstatētu, ka pastāv šāda notikumu secība, būtu jāsecina, ka strīdīgais nodrošinājums nav ticis sniegts pirms šāda procesa uzsākšanas un tādējādi Direktīvas 2002/47 normas uz to neattiecas.

21 — Šajā ziņā Direktīva 2002/47 ir daļa no plašākas sistēmas nekā Savienības maksātnespējas tiesības, kura tostarp ietver tās preambulas 4. apsvērumā minētos leģislatīvos instrumentus.

22 — Kā izriet no Novērtējuma ziņojuma par Direktīvu 2002/47, praksē tikai Austrijas Republika ir nolēmusi pilnībā piemērot šo atkāpi un piecas citas dalībvalstis to piemēro daļēji (Čehijas Republika, Vācijas Federatīvā Republika, Francijas Republika, Slovēnijas Republika un Zviedrijas Karaliste). Skat. COM(2006) 833, galīgā redakcija, 2006. gada 20. decembris, 9. lpp.

23 — Skat. šo secinājumu 40. un 41. punktu.

24 — Skat. arī COM(2001) 168, 2001. gada 27. marts, paskaidrojuma raksts attiecībā uz 9. pantu.

68. Tāpēc es uzskatu, ka Direktīvas 2002/47 4. panta 1., 4. un 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nodrošinājuma ņēmējam ir tiesības realizēt jebkādu finanšu nodrošinājumu, kas ir sniegts, pamatojoties uz līgumu par finanšu nodrošinājumu ķīlas veidā, neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju ir sākts vai tiek turpināts likvidācijas process vai sanācijas pasākumi. Ievērojot šīs direktīvas 8. panta noteikumus, šīs tiesības ir piemērojamas nodrošinājumam, kas ir sniegts pirms šāda procesa uzsākšanas.

Par trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu

69. Iesniedzējtiesa norāda, ka Finanšu nodrošinājuma likums ir piemērojams fiziskām personām, lai arī tās saskaņā ar Direktīvas 2002/47 1. panta 2. punkta e) apakšpunktu ir skaidri izslēgtas no šīs direktīvas piemērošanas jomas attiecībā uz personām. Ar trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu tā vaicā, vai šāda direktīvas piemērošanas jomas attiecībā uz personām paplašināšana atbilst šai Direktīvas 2002/47 normai, un attiecīgā gadījumā, vai minētajai tiesību normai ir tieša iedarbība. Lai gan iesniedzējtiesa atzīst, ka šie jautājumi pamatlietas kontekstā ir hipotētiski, tā tos tomēr uzskata par būtiskiem saistībā ar iespējamu Finanšu nodrošinājuma likuma konstitucionalitātes pārbaudi.

70. Jāatzīmē, ka nav strīda par to, ka pamatlieta nav saistīta ar fiziskām personām, un tādējādi jautājumi par iespēju Direktīvā 2002/47 paredzēto regulējumu attiecināt uz šīm personām ir hipotētiski.

71. Šajos apstākļos fakts, ka šie paši jautājumi varētu rasties nākotnē, Satversmes tiesai veicot iespējamu Finanšu nodrošinājuma likuma konstitucionalitātes pārbaudi, nevar atņemt šiem jautājumiem to hipotētisko raksturu šajā lietā. Proti, lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums nav konsultatīvu atzinumu sniegšana par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet gan nepieciešamība faktiski atrisināt strīdu[25]. Ja iesniedzējtiesai būtu jāvēršas Satversmes tiesā ar jautājumu par konstitucionalitāti, nekas neliegtu Satversmes tiesai, ja tā to uzskatītu par vajadzīgu, vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

72. No tā izriet, ka trešais un ceturtais prejudiciālais jautājums ir jāuzskata par nepieņemamiem.

Par piekto prejudiciālo jautājumu

73. Ar piekto prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kādus secinājumus tā varētu izdarīt attiecībā uz strīdīgās klauzulas spēkā esamību, ja Direktīvas 2002/47 tvērums izrādītos šaurāks nekā valsts tiesību akta tvērums.

74. Jānorāda, ka šā jautājuma nozīmību, kā arī tā saikni ar pārējiem prejudiciālajiem jautājumiem iesniedzējtiesa nav detalizēti izskaidrojusi. Tomēr no šā jautājuma formulējuma var saprast, ka tā mērķis ir noskaidrot Direktīvas 2002/47 ietekmi uz strīdu pamatlietā, ja Tiesa, atbildot uz pirmo prejudiciālo jautājumu, nospriestu, ka šīs direktīvas piemērošanas joma aprobežojas tikai ar nodrošinājumu, kas ir saistīts ar maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām.

75. Proti, ja no Tiesas atbildes uz pirmo prejudiciālo jautājumu izrietētu, ka uz strīdīgo līguma noteikumu Direktīva 2002/47 neattiecas, iesniedzējtiesai būtu jānosaka, kādas sekas attiecībā uz šā noteikuma spēkā esamību rada šī atšķirība starp minētās direktīvas tvērumu un valsts likuma tvērumu.

25 — Skat. it īpaši spriedumu, 2014. gada 27. februāris, *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 29. punkts).

76. Taču no manas atbildes uz pirmo prejudiciālo jautājumu izriet, ka nevar tikt uzskatīts, ka Direktīvas 2002/47 piemērošanas joma aprobežojas tikai ar nodrošinājumu, kas ir saistīts ar maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām. Šajos apstākļos es uzskatu, ka atbilde uz šo jautājumu nav jāsniedz.

Secinājumi

77. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz Augstākās tiesas (Latvija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 6. jūnija Direktīvas 2002/47/EK par finanšu nodrošinājuma līgumiem 1. panta 4. punkta a) apakšpunkts un 2. panta 1. punkta d) un f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz tādu nodrošinājumu kā pamatlietā aplūkotais, kas ir sniegts kā bankas kontā iemaksāta skaidra nauda un kas attiecas uz visiem bankas prasījumiem pret konta turētāju. Jautājumam, vai šis konts tiek izmantots maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās, uz kurām attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 19. maija Direktīva 98/26/EK par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās, nav nozīmes.

Direktīvas 2002/47 2. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka finanšu nodrošinājuma sniegšana bankas kontā iemaksātas skaidras naudas veidā nozīmē, ka pastāv līgumisks noteikums, kurā nodrošinājuma ņēmējam ir paredzētas tiesības ierobežot kontā iemaksāto līdzekļu izmantošanu, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu attiecīgās saistības;

2) Direktīvas 2002/47 4. panta 1., 4. un 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nodrošinājuma ņēmējam ir tiesības realizēt jebkādu finanšu nodrošinājumu, kas ir sniegts, pamatojoties uz līgumu par finanšu nodrošinājumu ķīlas veidā, neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju ir sākts vai tiek turpināts likvidācijas process vai sanācijas pasākumi. Ievērojot šīs direktīvas 8. panta noteikumus, šīs tiesības ir piemērojamas nodrošinājumam, kas ir sniegts pirms šāda procesa uzsākšanas.